

**Op naar een
toekomstbestendige bibliotheek
in
Noordenveld!**

Beleidskader Bibliotheekwerk 2013-2016

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Visie op het bibliotheekwerk en beleidsdoelen	5
1.1. Inleiding	
1.2. Visie en missie	
1.3. Beleidsdoelen	
1.4. Speerpunten	
2. Stappenplan	9
3. Financieel kader	10
Geraadpleegde bronnen	13
Bijlagen	14

Inleiding

Voor u ligt het beleidskader 'Op naar een toekomstbestendige bibliotheek in Noordenveld!'. Samen met de bibliotheek zijn we onder begeleiding van STAMM-CMO gestart met een innovatietraject voor de bibliotheek. De noodzaak voor het maken van strategische keuzes wordt ingegeven door allerlei ontwikkelingen waarop we in deze notitie nader zullen ingaan. De recente bezuinigingen van de gemeentelijke en provinciale overheid zien we als een kans om vaart te zetten achter het proces om te komen tot een voor Noordenveld waardevolle bibliotheekvoorziening in de toekomst. Wij zien de toekomst niet met vrees maar met vertrouwen tegemoet, vandaar de titel van dit document.

De aftrap van het innovatietraject vond plaats op 8 december 2011 met een bijeenkomst met lokale sleutelfiguren uit het veld over de toekomst van de bibliotheek in Noordenveld¹. 'Loslaten' was de centrale boodschap van deze partijen. Bij het ontwikkelen van een toekomstvisie lijkt het een hele logische stap om te redeneren vanuit de bestaande situatie en een oplossing te zoeken voor bestaande problemen. Maar dit belemmert een open en inhoudelijke discussie over de toekomstige bibliotheek. De opdracht van de betrokkenen was: kijk eerst eens hoe gezien alle huidige maatschappelijke en technologische ontwikkelingen de ideale toekomstbestendige bibliotheek eruit zou moeten zien en ga dan kijken naar hoe dit ideale plaatje te verwezenlijken is. Daarbij werd door de aanwezigen wel naar voren gebracht dat die toekomstbestendige bibliotheek er fundamenteel anders uit zal zien dan de huidige bibliotheek.

De belangrijkste uitkomsten van de strategische sessie op een rij:

- Denk nieuw, denk niet in termen van aanpassingen van het huidige concept, laat dit los. Er is een heroriëntatie nodig op de vijf kernfuncties van de bibliotheek.
- Bepaal wat maatschappelijk gezien voor rekening van de gemeente moet komen als inkoper van functies en diensten voor bepaalde doelgroepen in Noordenveld. Het zwaartepunt zou moeten liggen op leesbevordering voor de leeftijdsgroep 0-19 jaar, voor de oudere doelgroep is het van belang hen te begeleiden in de overgang naar de digitale bibliotheek.
- Digitalisering is een snelle en niet weg te denken ontwikkeling.
- Het denken in 'stenen' is echt voorbij. Bovendien moet er niet als overlevingsstrategie gekozen worden voor het concept 'samen onder één dak met bundeling van functies'. Het kan een uitkomst zijn van de heroriëntatie op de kernfuncties.

Met de uitkomsten van deze bijeenkomst in ons achterhoofd is een conceptbeleidskader geschreven. Dit concept is voorgelegd aan de klankbordgroep. Vervolgens hebben de leden van de gemeenteraad een eerste reactie gegeven. Na de zomer is er een bijeenkomst georganiseerd voor medewerkers en bestuur van de bibliotheek. Aan de hand van stellingen hebben we de toekomst van de bibliotheek besproken. De reacties op het concept en de inbreng vanuit de bijeenkomst met medewerkers hebben we verwerkt in de huidige versie van het beleidskader. Het kader is daarmee een slag concreter gemaakt en geeft duidelijk richting aan het bibliotheekbestuur om de komende jaren te werken aan een vernieuwde bibliotheek voor de inwoners van Noordenveld. Dit beleidskader is in nauw overleg met het bibliotheekbestuur en de bibliotheekmanager geschreven.

---

¹ Zie bijlage voor verslag bijeenkomsten met klankbordgroep en medewerkers.

Leeswijzer

De nota is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 1 vormt de kern van het beleidskader waarin visie, missie, beleidsdoelen en speerpunten voor 2013-2016 staan. Het stappenplan en de financiële vertaling (hoofdstuk 2 en 3) maken het plan voor de komende jaren compleet. De achtergrondinformatie waarop het plan is gebaseerd staat in de bijlagen.

1. Visie op het bibliotheekwerk en beleidsdoelen

1.1. Inleiding

Het is een spannende tijd voor het bibliotheekwerk. De bibliotheek krijgt te maken met bezuinigingen, met een veranderende vraag en met enorme uitdagingen vanwege de ontwikkeling van de digitale bibliotheek. We weten dat er een verschuiving komt van de fysieke bibliotheek naar de digitale bibliotheek. Hoe snel deze ontwikkeling in Noordenveld gaat is moeilijk te voorspellen. De gemeente heeft als opdrachtgever van de lokale bibliotheek de taak om in deze roerige tijden ondanks alle onzekerheden een koers te bepalen. Een koers die ervoor zorgt dat de openbare bibliotheek van Noordenveld een financieel gezonde organisatie is die bibliotheekwerk biedt dat past bij de (toekomstige) behoeften van de inwoners van onze gemeente.

1.2. Visie en missie

Visie

De bibliotheek Noordenveld is er voor iedereen! Zij is laagdrempelig, toegankelijk en biedt literatuur, informatie, inspiratie en interactie.

Missie

De openbare bibliotheek van Noordenveld is een moderne toekomstbestendige bibliotheek die de inwoners op een onafhankelijke en betrouwbare wijze toegang geeft tot fysieke- en digitale media en de kerntaken (kennis & informatie, ontwikkeling & educatie en lezen & literatuur) vanuit de vraag van de gebruikers uitvoert.

1.3. Beleidsdoelen

De visie vertalen we in de volgende beleidsdoelen voor de komende vier jaar:

- De bibliotheek is voor de inwoners van onze gemeente bereikbaar en toegankelijk; digitaal en/of fysiek.
- De bibliotheek is gericht op het uitvoeren van de kerntaken 'kennis en informatie', 'ontwikkeling en educatie' en 'lezen en literatuur'.
- (Vrijwillige) medewerkers van de bibliotheek zijn toegerust de advies- en gidsfunctie te vervullen.
- In Roden, Norg en Peize is er een 'bibliotheek op maat'. Het aantal fysieke vierkante meters wordt beperkt.
- De bibliotheek werft actief nieuwe leden.
- Bij de uitvoering van het beleidskader wordt extra aandacht besteed aan de jeugd (0-19) en ouderen (65+).
- De bibliotheek is fysiek en/of digitaal aanwezig op alle basisscholen en werkt samen met de voorschoolse voorzieningen.
- De bibliotheek is in staat in te spelen op de toekomstige ontwikkelingen.

1.4. Speerpunten

We hebben op basis van de visie en de beleidsdoelen een aantal speerpunten voor de komende vier jaar geformuleerd. Deze speerpunten worden vertaald in nieuwe subsidieafspraken.

Van fysiek naar digitaal

We hebben in de nabije toekomst te maken met een landelijke digitale bibliotheek (verantwoordelijkheid Rijk) en een lokale fysieke bibliotheek (verantwoordelijkheid gemeente). Dit betekent onder andere dat er een Nationale Bibliotheek Catalogus komt die voor de leden van de bibliotheek 24/7 (24 uur per dag, 7 dagen in de week) toegang verschaft tot de 'Collectie Nederland'. Geleidelijk zullen er steeds meer boeken en tijdschriften digitaal beschikbaar komen voor uitlening. Hoe snel dit gaat is nog onduidelijk omdat er op dit moment nog belemmeringen zijn; uitgeverij geven de rechten nog niet vrij en de Wet moet nog worden aangepast (zie p.20). Op dit moment zijn er nog maar 300 actuele digitale titels te leen, eind 2013 is dat aantal waarschijnlijk gestegen tot ongeveer 1400. De Rijksoverheid zal naar verwachting vanaf 2015 een bedrag uit het gemeentefonds onttrekken voor de digitale bibliotheek. Het bedrag kent een groeipad en staat in verhouding tot de geleidelijke afname in kosten voor de aanschaf van de fysieke collectie. Het is nog niet duidelijk wat de hoogte is van de onttrekking. Wij willen onze lokale bibliotheek stimuleren om de fysieke collectie de komende jaren af te bouwen door geleidelijk de fysieke collectie te beperken tot titels waarvoor geen digitaal alternatief beschikbaar is of voor speciale doelgroepen. Er worden immers dubbele kosten gemaakt als de bibliotheek blijft investeren in de fysieke collectie. Dit betekent ook dat de onttrekking aan het gemeentefonds in mindering gebracht zal worden op de subsidie.

Het is niet zo dat er straks alleen nog maar een digitale bibliotheek is. Er zullen ook fysieke boeken blijven, de fysieke collectie zal echter in de loop van de tijd kleiner worden. De gebruiker van de bibliotheek maakt het onderscheid niet tussen een landelijke digitale en een lokale fysieke bibliotheek. De bibliotheek Noordenveld is de toegangspoort voor het totale aanbod. Met de komst van de digitale bibliotheek krijgt de lokale bibliotheek de mogelijkheid om klantgerichter te werken doordat de wensen van de gebruikers steeds beter inzichtelijk worden gemaakt. Op landelijk niveau wordt een relatiebeheersysteem ontwikkeld. Bovendien ligt er een kans voor de bibliotheek om nieuwe leden te werven die juist aangetrokken worden door het digitale aanbod.

Wij denken dat het goed zou zijn als de bibliotheek in 2013 een nulmeting doet (laat doen) naar de mate waarin gebruikers van de bibliotheek beschikken over elektronische leesapparaten en de ervaring en wensen van groepen gebruikers op dit gebied. Deze nulmeting kan informatie opleveren over het tempo van de digitalisering. Het is belangrijk dat onze inwoners worden begeleid in het proces van digitalisering, met de uitkomsten van dit onderzoek kan dit doelgericht worden aangepakt. Mogelijk kan dit onderzoek uitgevoerd worden door studenten in het kader van hun afstudeeropdracht. Om de effecten van cursussen te kunnen meten willen we na één of twee jaar een tweede meting doen.

Van uitvoeren van vijf functies naar een focus op kernfuncties

De Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben in 2005 een Richtlijn voor basisbibliotheken vastgesteld, waarin de inrichting van de bibliotheken volgens vijf kernfuncties is beschreven. Dit zijn:

1. De bibliotheek als warenhuis van kennis en informatie.
2. De bibliotheek als centrum voor ontwikkeling en educatie.

3. De bibliotheek als inspiratiebron van lezen en literatuur.
4. De bibliotheek als encyclopedie van kunst en cultuur.
5. De bibliotheek als podium voor ontmoeting en debat.

Het is de bedoeling dat deze vijf functies in de nieuwe wet worden vastgelegd. De eerste drie functies, ook wel aangeduid met 'lezen, leren en informeren' worden door de voormalige staatssecretaris beschouwd als de kern van het bibliotheekwerk en daarmee als voorwaarde om van een openbare bibliotheek te kunnen spreken. De overige functies zijn daarvan afgeleid en facultatief. Wij sluiten hierop aan door deze eerste drie functies als speerpunt te benoemen. De bibliotheek kan zich op dit gebied als kenniscentrum nog sterker wortelen in de lokale gemeenschap, binnen de voorschoolse voorzieningen en het onderwijs. Het bieden van cultuur en ontmoeting is geen doel op zich maar kan een neveneffect zijn van het uitvoeren van de kernfuncties. In de nieuwe subsidieafspraken geven we de bibliotheek de opdracht om de drie kernfuncties 'kennis en informatie', 'ontwikkeling en educatie' en 'lezen en literatuur' uit te voeren.

Van uitleentaak naar advies- en gidsfunctie.

Onder invloed van de digitale ontwikkelingen daalt het gebruik van de op de uitleen en raadpleging van fysieke boeken gebaseerde bibliotheek (VNG). Er zal als gevolg daarvan een verschuiving optreden van de op uitlenen gerichte functie naar de advies- en gidsfunctie. Dit vraagt om een andere rol van de medewerkers van de bibliotheek die daarin geschoold moeten worden. De bibliotheek profileert zich als het kenniscentrum voor leesbevordering, mediawijsheid en bestrijding van laaggeletterdheid. Iedereen moet een gelijke kans krijgen deel te nemen aan de veranderende maatschappij. Voor de komende vier jaar ligt de nadruk op het begeleiden van de inwoners in de overgang naar de digitale bibliotheek. De bibliotheek krijgt de opdracht om de inwoners die daar behoefte aan hebben, door het bieden van cursussen, te scholen in het gebruik van de e-reader. Ruim 10% van onze inwoners is laaggeletterd. In de meeste gevallen gaat het er om dat mensen niet taalvaardig genoeg zijn om volwaardig mee te kunnen doen in de maatschappij. Wij vinden het van belang dat de bibliotheek ook in de komende vier jaar de kans krijgt projecten uit te voeren die gericht zijn op het voorkomen en bestrijden van laaggeletterdheid.

Van bibliotheek met aanbod voor scholen naar bibliotheek op school

Het concept 'de Bibliotheek op school'(dBos) is een gezamenlijke strategische aanpak van de bibliotheken, primair onderwijs en overheid. Kiezen voor dBos betekent dat de partijen gezamenlijk in een eigen netwerk op verschillende niveaus gaan werken aan een structurele aanpak ter verbetering van de taal-, lees- en informatievaardigheden van kinderen. De effecten hiervan zijn meetbaar (website Siob).

dBos biedt een samenhangend geheel van producten en diensten. Collectie, lezen en mediawijsheid zijn de inhoudelijke pijlers. Er worden geen nieuwe producten ontwikkeld, maar kennis, ervaring en producten van beproefde projecten worden gebundeld tot een samenhangend geheel. Onderdelen zijn projecten die hun kracht voor het primair onderwijs al hebben laten zien. Ook bestaande goed werkende digitale diensten voor het primair onderwijs worden onderdeel van dBos. Ook wordt de afstemming met de voor- en voorschoolse educatie en het voorgezet onderwijs niet vergeten. Van belang is verder dat dBos op een goede manier wordt ingebed in dat wat we met elkaar in onze lokale situatie al doen. Bij de invoering van dBos kiezen wij voor een lokale invulling op maat die past bij de scholen in onze gemeente. Invoering van het concept 'de Bibliotheek op school' zorgt ervoor dat alle kinderen, ook in de kleinere dorpen, op de school toegang tot de jeugdcollectie hebben. Dit maakt de bibliobus op termijn overbodig.

Van gebouw naar functie

Het is duidelijk dat door alle ontwikkelingen het gebouw minder belangrijk wordt. De komende jaren heeft de bibliotheek ook voor de (afnemende) fysieke collectie een gebouw nodig. Maar de focus ligt bij het uitvoeren van de functies en daarvoor kan de bibliotheek de gebruiker (of dat nou een school, kinderdagverblijf of inwoner is) actief opzoeken en dienstverlening aanbieden in de nabijheid van de gebruiker. We willen de komende jaren voor de hoofdkernen Peize, Roden en Norg toewerken naar een 'bibliotheek op maat'. Om de bereikbaarheid te vergroten willen wij dat alle fysieke locaties beschikken over een selfservice-unit en een boekenbus (brievenbus voor boeken, 24/7 inleveren mogelijk). De bibliotheken in Noordenveld zijn (nog) niet voorzien van selfservice. Noordenveld blijft wat betreft deze innovatie achter bij de rest van de Drentse gemeenten. Bovendien is selfservice voor de klanten van de bibliotheek erg belangrijk in het kader van privacy. Ook is de implementatie van selfservice, plus een boekenbus, voor de bibliotheek een belangrijk middel om te komen tot ruimere openingstijden (bereikbaarheid) van de bibliotheek. Daarmee wordt ook de inzetbaarheid van haar vrijwilligers op andere terreinen vergroot (bijvoorbeeld boekendienst aan huis, het bedienen van verzorgingshuizen etc.).

Hieronder gaan we kort in op ontwikkelingen met betrekking tot de fysieke vestigingen Roden, Peize en Norg.

Roden: verhuizing naar centrumlocatie, beperking vierkante meters, selfservice

De bibliotheek Roden is ook in de toekomst de hoofdvestiging waar het grootste gedeelte van de fysieke collectie zich bevindt. Op dit moment heeft de bibliotheek te veel vierkante meters in gebruik en wordt de multifunctionele ruimte onvoldoende benut. De gemeente en woningcorporatie Woonborg zijn van plan om het gebied Koerskamp/Boskamp/Secretaris Buiteveldlaan/Meester Apothekerstraat te herontwikkelen. Woonborg heeft haar woningen aan de Secretaris Buiteveldlaan en de Koerskamp gesloopt. Het college heeft in 2012 het besluit genomen om de gebruikers van de Boskamp uit te plaatsen en het gebouw eind 2013 te slopen. De bibliotheek ligt naast de Boskamp en behoort tot het te herontwikkelen gebied. Het streven is het bibliotheekgebouw ook eind 2013 te slopen. Dit maakt het noodzakelijk om op korte termijn op zoek te gaan naar een andere ruimte. Er zijn verschillende mogelijkheden die het bibliotheekbestuur de komende maanden gaat onderzoeken. Het bibliotheekbestuur heeft al eerder te kennen gegeven op zoek te zijn naar een locatie die meer in het centrum van Roden ligt. De bibliotheek krijgt de opdracht de bereikbaarheid en toegankelijkheid te vergroten door de aanschaf van selfservice units en een boekenbus.

Norg: ruimte inperken binnen Brinkhof, behoud van TIP

In Norg maakt de bibliotheek onderdeel uit van de multifunctioneel gebouw. Bovendien verzorgt de bibliotheek de toeristische informatievoorziening. De nabijheid van samenwerkingspartners biedt kansen voor de bibliotheek. De locatie is gunstig, de bibliotheek kan hier nog meer van profiteren. De bibliotheek zou meer dan de huidige 16 uur per week open moeten zijn.

Ook voor Norg wordt er een selfservice unit aangeschaft, er is al een boekenbus aanwezig. De behoefte aan vierkante meters boeken zal over vier jaar minder zijn. De bibliotheek kan huur besparen door haar ruimte in te perken. Dit betekent dat de te creëren ruimte op een andere manier ingevuld kan worden, bijvoorbeeld met studiefaciliteiten. Het bibliotheekbestuur overlegt met de beheerder van de Brinkhof over de mogelijkheden.

Peize: verkoop huidige pand, invoering bibliotheek op school, zoeken naar ruimte voor 12+

In Peize is de situatie overzichtelijk. Er zijn twee openbare scholen die zich naast elkaar bevinden en die goed samenwerken. In het centrum zijn woonvoorzieningen voor ouderen in de Hoprank en de Esrank geconcentreerd. De bibliotheek is op dit moment gehuisvest in een monumentale boerderij die eigendom is van de bibliotheek, de omliggende grond is van de gemeente. De huisvestingskosten vormen een last voor de bibliotheek.

Voor Peize zien we kansen in een verhuizing naar een kleinere, moderne ruimte voor de inwoners vanaf 12 jaar. Idealiter samen met andere partijen. Voor de basisschooljeugd gaat de bibliotheek op zoek naar een passende ruimte.

Bij verkoop van de boerderij moet het pand eerst aan de gemeente worden aangeboden. Een eventuele opbrengst van de verkoop van het pand (na aftrek leningen) kan de bibliotheek gebruiken voor de herinrichting/herhuisvesting en de verbetering van haar vermogenspositie. Het bibliotheekbestuur zal in overleg met verschillende organisaties (onder andere de scholen) in Peize de mogelijkheden verder gaan onderzoeken.

2. Stappenplan

Jaar	Bibliotheekontwikkeling
maart 2013	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststelling beleidskader in de gemeenteraad.
2013	<ul style="list-style-type: none"> • Formuleren nieuwe subsidievoorwaarden. • In verkoop van pand bibliotheek Peize, zoeken naar alternatieve ruimte. • Zoeken naar alternatieve ruimte voor bibliotheek Roden, zo mogelijk verhuizing eind 2013. • Ontwikkelen aanpak voor de bibliotheekvoorziening op school in samenwerking met het onderwijs. • Invoering selfservice en boekenbussen in Roden en Norg. • Nulmeting digitalisering inwoners Noordenveld. • Ontwikkeling cursus e-reading.
2014	<ul style="list-style-type: none"> • Effectueren bezuinigingstaakstelling per 2014. • Invoering concept voor bibliotheekvoorziening op school. • Afbouw fysieke collectie gebaseerd op nulmeting digitalisering inwoners Noordenveld. • Bibliotheek Peize verhuist naar een andere locatie in het dorp en neemt in deze verhuizing ook de implementatie van de selfservice en een boekenbus mee.

	<ul style="list-style-type: none"> • Verruiming openingstijden bibliotheek Peize en Norg.
2015	<ul style="list-style-type: none"> • De Bibliobus stopt m.i.v. 1 januari 2015. Dit heeft Biblionet aangekondigd. • Implementatie van de Bibliotheek op School bij de scholen waar voorheen de Bibliobus stopte. Dit gebeurt op maat en in nauw overleg met de scholen. • Interne verhuizing Brinkhof Norg inclusief TIP. • Afbouw fysieke collectie.
2016	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie en bijstelling beleid.

3. Financieel kader

In 2010 heeft de gemeente een subsidie van € 512.822 verstrekt aan de Stichting Openbare Bibliotheek Noordenveld. In 2011 werd er een bezuinigingstaakstelling van 5% opgelegd, waarmee de oorspronkelijke korting van 10% met een jaar werd uitgesteld. Met ingang van 2012 bedraagt de subsidie maximaal € 460.355. Loonstijgingen en stijging van overige kosten worden niet gecompenseerd. Voor 2014 is er bovendien een bezuiniging van € 50.000 aangekondigd. Hier komt de onttrekking uit het gemeentefonds voor de digitale bibliotheek met ingang van (verwachting) 2015 nog bovenop.

De subsidie is niet de enige uitgave van de gemeente aan het bibliotheekwerk. De bibliotheekaccommodatie in Roden (eigendom gemeente) drukt op onze begroting (2013: € 61.092). De bibliotheek betaalt geen huur voor deze accommodatie. In feite is hier sprake van een verkapte subsidie. Bij verhuizing naar een andere accommodatie in Roden zal de bibliotheek huur moeten betalen. Het is niet reëel om bij herhuisvesting te verwachten dat de bibliotheek deze huur uit eigen middelen kan bekostigen, dit zou een extra bezuiniging betekenen. Daarom stellen wij voor een deel van de huidige lasten beschikbaar te houden voor compensatie van de nieuwe huisvestingslasten voor de bibliotheek. De bibliotheek onderzoekt momenteel een aantal opties voor herhuisvesting.

Een aantal van de in de vorige hoofdstukken genoemde maatregelen leveren een structurele bezuinigingsopbrengst op. Andere maatregelen vragen om een incidentele investering of zorgen voor structurele kosten. Eenmalige inkomsten kan de stichting verkrijgen vanuit de verkoop van het pand in Peize. Structurele inkomsten zijn mogelijk vanuit bijdragen van het onderwijs aan de bibliotheek op school. In onderstaande tabel is dit voor zover mogelijk inzichtelijk gemaakt waarbij een globale inschatting wordt gegeven van de kosten.

Toelichting tabel

De kolom 'bezuinigingsopbrengst' (structureel) minus de kolom 'structurele kosten' (=exploitatie bibliotheek) is de definitieve structurele bezuinigingsopbrengst (€ 50.000).

jaar	Ontwikkeling	Bezuinigings- taakstelling	Bezuinigings- opbrengst	incidentele kosten	structurele kosten
	Vaststellen beleidsnota in gemeenteraad				
2013	Implementatie selfservice en boekenbus Roden en Norg			27.500,00	4.000,00
	Nulmeting digitalisering inwoners (opdracht gemeente)			p.m.	
	Ontwikkeling cursus e-reading (opdracht gemeente)			5.000,00	
2014	Verhuizing Bibliotheek Peize naar MFC constructie		35.000,00		15.000,00
	Implementatie selfservice + boekenbus in Peize			8.000,00	1.000,00
	Implementatie Bibliotheek op School Peize				7.000,00
	Bezuinigingstaakstelling	50.000,00			
2015	Stoppen Bibliobus		25.000,00		
	Implementatie Bibliotheek op School voor de busscholen			10.000,00	10.000,00
	Uitname gemeentefonds Bibliotheek.nl tbv digitale data				p.m.
	Afbouw fysieke collectie		20.000,00		
	Interne verhuizing incl TIP Norg in Brinkhof		10.000,00		
2016	Evaluatie en bijstelling beleid				3.000,00
	Uitname gemeentefonds Bibliotheek.nl tbv digitale data				p.m.
totaal		50.000,00	90.000,00	50.500,00	40.000,00

Fasering bezuinigingstaakstelling

De bezuinigingstaakstelling van € 50.000 is opgelegd in 2014. Een groot deel van het te bezuinigen bedrag kan de bibliotheek, zonder afbraak te doen aan de kwaliteit, realiseren in 2015. Om die reden wil de bibliotheek graag dat de bezuinigingstaakstelling over twee jaar wordt verdeeld. Het volledig realiseren van de taakstelling in 2014 zal leiden tot frictiekosten. Het stoppen van de bibliobus kan zonder frictiekosten per 2015 gerealiseerd worden en levert een bezuinigingsopbrengst van € 25.000 op. Afbouw van de fysieke collectie kan pas als er een alternatief is in de vorm van een digitale collectie. Op korte termijn zijn de mogelijkheden op digitaal gebied nog beperkt.

Toelichting incidentele kosten

Selfservice en boekenbus

Een selfservice-unit kost € 4.700 (inclusief installatiekosten). Voor Roden (4), Peize (1) en Norg (1) zijn in totaal 6 units nodig. Een boekenbus inclusief opvangbak kost ongeveer € 4.000.

Cursus e-reading

De kosten voor de cursus digitalisering zijn afhankelijk van de definitieve opdracht. We schatten dat het gaat om een bedrag van ongeveer € 5.000.

Bibliotheek op school

Op dit moment komt de Bibliobus bij 5 basisscholen in Een, Altena, Roderwolde, Veenhuizen en Westervelde. Deze scholen hebben gezamenlijk 326 leerlingen. Bij invoering van het concept Bibliotheek op School (dBos) moet er een basiscollectie worden aangeschaft. Het concept dBos gaat hierbij uit van 5 boeken per leerling. $326 \times 5 \text{ boeken} = 1630 \text{ boeken}$. De prijs van een bibliotheek(jeugd)boek bedraagt € 11,70. $1630 \text{ boeken} \times € 11,70 = € 19.071$. Als we ervan uitgaan dat in samenspraak met de betreffende scholen een deel van de bestaande schoolcollectie wordt vervangen door de bibliotheekcollectie, vraagt de bibliotheek een incidentele bijdrage van € 10.000. Inrichting en personele kosten zijn hierin niet meegenomen.

Uitname gemeentefonds

Het is nog niet bekend hoe hoog het bedrag is dat per inwoner ten behoeve van de digitale data uit het gemeentefonds wordt onttrokken. De planning is dat de nieuwe bibliotheekwet op 1 januari 2015 ingaat en dat de uitname uit het gemeentefonds pas met ingang van 2015 een feit zal zijn.

Geraadpleegde bronnen

Bevolkingsprognose XVIII Provincie Drenthe 2012

Brief van Halbe Zijlstra, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 'Actualisering bibliotheekwetgeving', kenmerk 309082.

Brief van mr. R.J.J.M. Pans, voorzitter directieraad VNG aan vaste commissie voor OCW, 'actualisering bibliotheekwetgeving', kenmerk BAOZW/U2011102234.

Kamerbrief met beleidsnota staatssecretaris Zijlstra: 'Meer dan kwaliteit: een nieuwe visie op cultuurbeleid 10-06-2011.

Strategische Visie van de Drentse Bibliotheken 2012-2015

VNG Handreiking, De openbare bibliotheek in het digitale tijdperk, april 2012

BIJLAGEN

- 1. Stand van zaken beleid en bibliotheek anno 2013**
- 2. Kengetallen**
- 3. Actuele ontwikkelingen**
- 4. Demografische ontwikkelingen**
- 5. Verslag lokale strategiesessie 8-12-2011**
- 6. Verslag visiebijeenkomst Noordenveld 18-9-2012**
- 7. Huidige wetgeving Wet op het specifiek Cultuurbeleid**

1 Stand van zaken beleid en bibliotheek anno 2013

1.1. Beleid gemeente Noordenveld

Wet maatschappelijke ondersteuning

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is er om iedereen goed te laten meedoen in de samenleving. Onze visie hierbij is: *Meedoen betekent: je draagt bij, je werkt samen, je telt mee. Meedoen vraagt iets van jezelf en van een ander. Meedoen kun je leren en jong geleerd is oud gedaan. Ook de gemeente doet mee: ze draagt bij, ze werkt samen en biedt ruimte om mee te doen. De gemeente biedt het vangnet voor hen die het (tijdelijk) niet lukt om mee te doen.*

Barometer leefbaarheid

De *Barometer leefbaarheid* uit 2012 geeft een beeld van hoe het in de dorpen van de gemeente Noordenveld met de leefbaarheid staat. De 'veronderstelde leefbaarheid' (de leefbaarheid die je op grond van objectieve gegevens als de aanwezigheid van voorzieningen zou kunnen verwachten) hoeft niet in lijn te zijn met de 'ervaren leefbaarheid' (de beleving van bewoners). In de Barometer is daarom gekeken naar de veronderstelde en de ervaren leefbaarheid in de verschillende dorpen. De drie 'kerndorpen' Roden, Norg en Peize hebben het grootste aanbod aan voorzieningen. In deze kernen is de bibliotheek aanwezig met een fysieke vestiging. Roden, Peize en Norg hebben een bovenlokale functie, ook inwoners van dorpen rond deze kernen maken gebruik van de voorzieningen in de kerndorpen. Over het algemeen zijn de inwoners tevreden met de voorzieningen in hun dorp (81%). De tevredenheid is het hoogste in Roden (87%). Het verdwijnen van voorzieningen is wel van grote invloed op de tevredenheid met het voorzieningenniveau. In Peize waar veel winkels zijn verdwenen is de tevredenheid een stuk lager (61%). Door de toegenomen mobiliteit is het belang van voorzieningen in het eigen dorp overigens niet meer zo groot als het ooit was.

Visie Noordenveld 2025

Op 7 september 2011 stelde de gemeenteraad de *visie Noordenveld 2025* 'natuurlijk samen' vast. Op basis van de inbreng van inwoners en maatschappelijke organisaties formuleerde de gemeente de kernwaarden 'leefbaar', 'groen', 'duurzaam', 'ondernemend' en 'transparant'. Deze kernwaarden vormen de basis van de visie. *Noordenveld is in 2025 een leefbare gemeente waarin meedoen, ook voor de zwakkere groepen in de samenleving, centraal staat. Er is sprake van een goed voorzieningenniveau. Cultuur en sport vormen een bindende factor en de gemeente vervult hierin een stimulerende rol.*

Bestuursprogramma 2010-2014

In het *bestuursprogramma 2010-2014* 'samen de schouders eronder' staat dat kunst en cultuur voor iedereen bereikbaar moet blijven. De kadernota *Cultuur bloeit in Noordenveld 2009-2014* geeft richting aan het beleid. De gemeente wil accommodaties optimaal benutten en is voorstander van de samenwerking tussen organisaties. In het bestuursprogramma staat verder dat in tijden van krimpende gemeentelijke budgetten cultuurproducerende instellingen ook zelf mogelijkheden moeten onderzoeken en benutten om zakelijke verbeteringen door te voeren. Op die manier kunnen zij de kosten verlagen en meer inkomsten genereren.

Kadernota Cultuur 2009-2014

In 2009 is de kadernota *Cultuur bloeit in Noordenveld 2009-2014* vastgesteld. Onze missie is de cultuur in Noordenveld optimaal te laten bloeien. Binnen deze missie draait het telkens om het investeren in de basis (infrastructuur), het benutten en versterken van de kwaliteit (aanbod) en het verbeteren van de zichtbaarheid en participatie (bereik). Cultuur is een middel om de sociale samenhang en participatie te bevorderen. De culturele sector moet krachtiger worden door samenwerking. Wat betreft de bibliotheek is de belangrijkste doelstelling functionele verbreding, passend in de situatie van de gemeente Noordenveld. Ook investeert de gemeente in cultuur in het onderwijs (cultuureducatie) waarbij de bibliotheek een belangrijke speler is.

Jeugdagenda Noordenveld 2008-2014

Het gemeentelijk jeugdbeleid is vastgelegd in de *jeugdagenda Noordenveld 2008-2010* die verlengd is tot en met 2014. Onderwijs en jeugd(zorg) beleid worden in deze nota geïntegreerd tot een integraal jeugdbeleid. De algemene doelstelling is het bieden van optimale ontwikkelingskansen zodat jeugdigen (0-23 jaar) in Noordenveld zich kunnen ontwikkelen tot gezonde zelfstandige burgers die volwaardig deelnemen aan de samenleving. Scholen vormen de spil in een wijk of dorp. Door waar mogelijk multifunctioneel gebruik van onderwijsvoorzieningen te stimuleren wordt onder andere de sociale cohesie verbeterd. Vanuit het programma *goede start* wordt gewerkt aan het realiseren van brede taalontwikkeling en een doorgaande ontwikkelingslijn voor 0-6 jarigen. Het *uitvoeringsplan voor- en vroegschoolse educatie* geeft hier concrete invulling aan. Het Centrum Jeugd en Gezin vervult een belangrijke rol in het vormgeven aan een sluitende aanpak. De sluitende aanpak moet zorgen voor het vroegtijdig signaleren en aanpakken van opvoeding- en opgroei-problematiek bij jeugd en ouders, zodat er geen jeugdigen tussen wal en schip belanden. Jeugdigen in Noordenveld kunnen daardoor veilig en gezond opgroeien

Minimabeleid

In de verordeningen individuele *minimaregelingen* en de categoriale *minimaregeling* (65+) wordt aangegeven dat de doelgroep recht heeft op een vergoeding van het bibliotheekabonnement voor 75% van de kosten per persoon per jaar.

Recreatiebeleid

De gemeente werkt momenteel aan een nieuwe *recreatiebeleidsnota*. In het kader van de *toeristische informatievoorziening* vervult de recentelijk opgerichte *Stichting Kop van Drenthe* een belangrijke rol. De Stichting Kop van Drenthe is opgericht om de aantrekkelijkheid van de Kop van Drenthe op het gebied van recreatie en toerisme te verhogen waardoor het aantal toeristische en recreatieve bezoeken toenemen en de bestedingen en de werkgelegenheid stijgen. De gemeente heeft het vaststellen van de kwaliteitseisen en de controle op de uitvoering van de lokale Tourist Info Punten gedelegeerd aan de stichting. De bibliotheek Noordenveld is momenteel verantwoordelijk voor de Tourist Info Norg en voor een Tourist Info folderpunt in Peize.

Accommodatiebeleid

We hebben het huidige accommodatiebeleid geïnventariseerd. De belangrijkste conclusie is dat beheervormen, eigendomsverhoudingen, tarieven en onze bijdrage aan onderhoud en exploitatie van dezelfde soort accommodaties verschillend zijn. Het college heeft een aantal maatregelen genomen om zaken te harmoniseren.

1.2. Provinciaal beleid en Netwerk Drentse bibliotheken

De provincie Drenthe heeft in de afgelopen jaren de nadruk gelegd op de inhoudelijke bibliotheekvernieuwing en het versterken van de structuur. Dit heeft geleid tot een Drents Netwerk Bibliotheken waarin de basisbibliotheken samenwerken, ondersteund door de provinciale serviceorganisatie Biblionet Drenthe. Biblionet vervult de functie van kennis- en expertisecentrum op het gebied van productontwikkeling en kwaliteitszorg. Daarnaast voert zij back-office taken uit voor de bibliotheken op het gebied van managementondersteuning, automatisering/ICT, financiën, administratie en logistiek.

De Drentse samenwerking is, naast die in Groningen, uniek in Nederland. Naast efficiencywinst is de invoering van een provinciale lenerspas een belangrijk resultaat van de Drentse samenwerking. Met de pas is het mogelijk onder dezelfde voorwaarden te lenen in alle bibliotheken in Drenthe.

1.3. Beleid Bibliotheek Noordenveld

Op dit moment geeft de bibliotheek, conform de beleidsvoornemens uit het *Meerjarenbeleidsplan 2008-2011 Bibliotheek Noordenveld*, in de bibliotheken van Norg, Peize en Roden uitvoering aan de vijf bibliotheekfuncties informatie, educatie, lezen, cultuur en ontmoeting & debat. Leden van de bibliotheek en bibliobus hebben naast de lokale collectie toegang tot de hele collectie van alle Nederlandse bibliotheken. Daarnaast is de digitale bibliotheek toegankelijk voor alle inwoners van de gemeente Noordenveld, via de lokale bibliotheekwebsites, met onder andere de catalogus, cursuswijzer en culturele agenda. Voor inwoners die niet meer in staat zijn zelfstandig naar de bibliotheek te gaan, is er de bibliotheek-aan-huis. De bibliobus, een rijdende bibliotheek, stopt eens in de twee weken bij scholen in 5 kleinere kernen van de gemeente (Altena, Een, Roderwolde, Veenhuizen en Westervelde).

Op het gebied van lezen biedt de bibliotheek een doorlopende leeslijn aan voor de jeugd van 0-18 jaar met daarop aansluitende collecties. Dit betekent een aanbod aan op elkaar afgestemde en aansluitende activiteiten passend bij de ontwikkelingsfase van het kind. De bibliotheek is actief in *Noordenveldleest*, een samenwerkingsverband tussen sectie Literatuur van de Culturele Kring Roden, Boekhandel Daan Nijman en bibliotheek, met als doel leesbevordering in de breedste zin van het woord. Ook participeert de bibliotheek in landelijke leesbevorderingsactiviteiten als de Nationale Voorleesdagen, de Boekenweek, de Maand van het Spannende Boek, de Kinderjury, de Kinderboekenweek en Nederland Leest. Op het gebied van het voorkomen van laaggeletterdheid werkt de bibliotheek samen met de Stichting Lezen en Schrijven. Bijzondere aandacht besteedt de bibliotheek aan de leesprojecten Leesvirus (een combinatie van leesbevordering en digitale informatievaardigheden voor kinderen van groep 6) en Boekstart (een project voor ouders van baby's en peuters om het voorlezen van kinderen op jonge leeftijd te stimuleren). Daarnaast biedt de bibliotheek lezingen en workshops aan, zoals het omgaan met internet, social media en digitale databanken.

Op het gebied van kunst en cultuur geeft de bibliotheek informatie en organiseert ze ook activiteiten als lezingen en expositie. In 2009 ging in Roden het Filmhuis van start. Iedere laatste vrijdag van de maand wordt een kwaliteitsfilm vertoond. In de bibliotheek Roden is de kunstuitleen van het Centrum Beeldende Kunst gehuisvest.

De bibliotheek Norg verzorgt de toeristische informatievoorziening. Het Toeristisch Informatie Punt is sinds 2009 onderdeel van de bibliotheek.

De bibliotheek Noordenveld is in december 2008 gecertificeerd. Dit betekent dat de organisatie intern zodanig op orde is, dat de klant daadwerkelijk centraal staat.

Waar mogelijk werkt de bibliotheek samen met andere partners als ICO Centrum voor Kunst & Cultuur, K&C, IVN, Stichting Welzijn in Noordenveld, Drentse Activiteiten Peize en de Culturele Kring Roden. De bibliotheek participeert in het Drents Netwerk Bibliotheken en in lokale netwerken zoals het netwerk voor het cultuurmenu. Het cultuurmenu is een programma waarmee de leerlingen van het primair onderwijs gedurende hun schoolloopbaan kennismaken met verschillende disciplines (zoals theater, dans, muziek). De bibliotheek speelt hierin vooral een rol als het gaat om de ontsluiting van het lokale culturele erfgoed.

2 Kengetallen

2.1. Uitleningen, leden en bezoekers

Het totaal aantal uitleningen in 2012 bedroeg 293.730.

Vanaf het jaar 2009 daalt het aantal uitleningen. Ten opzichte van 2011 is het aantal uitleningen met 6,25% gedaald (provinciaal is de daling gemiddeld 8%)

Het totaal aantal abonnementen per 31 december 2012 is 9.765 (= 31,5% van de bevolking). Het aantal leden blijft ten opzichte van 2011 nagenoeg gelijk. De bibliotheek heeft de afgelopen jaren via ledenwerfacties getracht het huidige aantal leden te behouden. Dit is aardig goed gelukt (2010: 9.866, 2011: 9.930).

Het aantal gratis leden (inclusief jeugd 0 t/m 18) per 31 december 2012 is 5.806.

Het aantal mensen dat de fysieke bibliotheek bezoekt stijgt behoorlijk ten opzichte van 2011, het bezoekersaantal in 2012 ligt op 132.000. In 2011 bezochten de inwoners 127.132 keer de bibliotheek. Sinds 2010 wordt bijgehouden hoe vaak mensen de digitale bibliotheek bezoeken (via website en huur e-books). In 2012 bezochten 48.324 mensen de website. Naar verwachting zal dit aantal de komende jaren fors gaan stijgen, zeker als het uitlenen van e-books via de bibliotheek landelijk ingevoerd wordt.

Uitleningen, leden, bezoekers

Overzicht uitleningen

	2008	2009	2010	2011
Totaal Norg	61.016	61.673	58.809	54.817
Totaal Peize	54.334	57.964	60.711	59.174
Totaal Roden	197160	192.997	180.132	179.776
Totaal Noordenveld	312.510	312.634	299.652	293.767

Overzicht bezoekers

	2008	2009	2010	2011
Norg	30.647	32.055	26.469	25.746
Peize	24.903	28.846	29.712	28.246
Roden	75.504	74.542	71.495	73.140
Totaal Noordenveld	131.054	135.443	127.675	127.132

Overzicht overig

	2008	2009	2010	2011
websites			45.536	53.042
digitale content			3.912	3.902
Totaal			49.448	56.944

Ontwikkeling klantaantallen 2008 t/m 2011

		2008	2009	2010	2011
Bibliobus	Basis		21	15	14
	gratis		2	2	2
	groot		1	1	2
	Instelling		31	31	31
	jeugd 0 t/m 12		454	435	455
	jeugd 13 t/m 18		206	266	283
Totaal Bibliobus		658	715	750	787
Norg	Basis		724	644	621
	gratis		24	22	23
	Groot		25	30	67
	Instelling		27	27	26
	jeugd 0 t/m 12		433	415	438
	jeugd 13 t/m 18		426	452	430
	Maandabonnement		0	0	1
	proefabonnement		1	29	1
	school betalend		14	13	12
Totaal Norg		1.670	1.674	1.632	1.619
Peize	Basis		739	682	698
	gratis		41	41	40
	Groot		28	27	47
	Instelling		25	25	24
	jeugd 0 t/m 12		457	472	534
	jeugd 13 t/m 18		400	427	419
	proefabonnement		1	24	0
	school betalend		10	5	5
Totaal Peize		1.611	1.701	1.703	1.767
Roden	Basis		2.536	2.256	2.229
	gratis		91	97	52
	Groot		91	96	167
	Instelling		164	164	89
	jeugd 0 t/m 12		1.588	1.582	1.765
	jeugd 13 t/m 18		1.431	1.459	1.420

	Klant voor het leven		0	0	3
	proefabonnement		0	101	6
	school betalend		26	26	26
Totaal Roden		5.789	5.927	5.781	5.757
Totaal Noordenveld		9.728	10.017	9.866	9.930

Klantenopbouw naar leeftijd (2012)	
0 – 4	401
5 – 12	2929
13 – 18	2391
19 – 24	165
25 – 30	46
31 – 34	88
35 – 39	200
40 – 44	362
45 – 49	427
50 – 54	449
55 – 59	348
60 – 64	290
65 – 69	353
70 – 74	255
75 – 79	210
80 – 84	148
85 – 89	84
90 – 94	30
95 en ouder	6

2.2. Personele inzet

Bibliotheekmanager	16,00 uur
Vestigingsleiders	72,00 uur
Jeugdspecialist	7,00 uur
Collectioneur	4,00 uur
Bibliotheektechnisch medew.	28,00 uur
Administratieve medewerkers	55,50 uur
Opruimhulpen	<u>13,00 uur</u>
Totaal	195,50 uur

Uitgaande van een 36-urige werkweek betekent dit een personele bezetting van 5,43 fte. Zie bijlage voor de personele inzet per vestiging en kosten per vestiging.

2.3. Huisvesting

De bibliotheek Roden is gevestigd aan de Mr. Apothekerstraat. In het pand zijn ook gehuisvest de Historische Vereniging, de Kunstuitleen van het CBK en de informatiewinkel van stichting WiN. Het pand is eigendom van de gemeente, de gemeente verzorgt het groot onderhoud. Er is geen huurovereenkomst. De bibliotheek gebruikt 900 m² in dit pand, 345 m² is in gebruik bij de genoemde derden. Binnen de 900 m² die de bibliotheek in gebruik heeft, is er een activiteitenruimte beschikbaar die ook gebruikt kan worden door derden. Deze ruimte staat een groot deel van de tijd leeg.

De bibliotheek Norg is gehuisvest in De Brinkhof in Norg. De gemeente brengt huur in rekening voor de ruimte die de bibliotheek in deze multifunctionele accommodatie huurt. Het gaat om 340 m².

De bibliotheek in Peize is gehuisvest in een monumentale boerderij aan de Hoofdstraat in Peize. Het pand is eigendom van de bibliotheek. De bibliotheek verhuurt een deel van de zolder aan de Historische Vereniging. Het beschikbare aantal vierkante meters (exclusief zolder) is 310.

De vestiging Peize is 16 uur per week geopend, de vestiging Roden 25,5 uur. In Norg is de bibliotheek van april tot oktober 25,5 uur per week open, in de wintermaanden is de bibliotheek 16 uur geopend. Dit heeft te maken met de Tourist Info. Uit het aantal uren dat de bibliotheek geopend is kan geconcludeerd worden dat de gebouwen waar de bibliotheek in is gehuisvest inefficiënt gebruikt worden.

De bibliotheken zijn ingericht volgens het retailconcept van het Drents Netwerk Bibliotheken, waarbij de boeken in 'themawinkels' zijn geplaatst.

Openingstijden per vestiging

	<i>Norg (16 uur p.wk)</i>	<i>Peize (16 uur p.wk.)</i>	<i>Roden (25,5 uur p.wk)</i>
<i>Maandag</i>	14.00 – 17.00	14.00 – 17.30	18.00 – 20.00
<i>Dinsdag</i>		14.30 – 17.30 18.30 – 20.30	14.00 – 20.00
<i>Woensdag</i>	14.00 – 17.00	14.30 – 17.30	14.00 – 17.30
<i>Donderdag</i>	14.00 – 17.00	14.30 – 17.30	14.00 – 20.00
<i>Vrijdag</i>	14.00 – 17.00	14.30 – 17.30 18.30 – 20.30	14.00 – 17.30
<i>Zaterdag</i>	10.00 – 12.00		10.30 – 13.30

(van april tot oktober is de vestiging Norg 25,5 uur per week open)

Stopplaatsen bibliobus (begroting 2013)

Een	65	minuten
Westervelde	50	minuten
Veenhuizen	125	minuten
Altena	30	minuten
<u>Roderwolde</u>	<u>35</u>	<u>minuten</u>
Totaal	305	minuten

2.4. Financiën

Inzicht in begroting van de bibliotheek

De grootste uitgavenposten voor de bibliotheek zijn huisvestingskosten, personeelskosten en aankoop van media. Aan de inkomstenkant vormen de contributies en de gemeentelijke subsidie de belangrijkste posten.

Hieronder in een tabel de belangrijkste posten uit de jaarrekening 2011 en begroting 2013 van de bibliotheek:

	Huisvestingskosten	in % van totaal	Personeelskosten (lonen en salarissen)	in % van totaal	Aankoop media	in % van totaal
Jaarrekening 2011	€ 81.116	13 %	€ 286.821	45 %	€ 144.765	23 %
Begroting 2013	€ 78.925	12 %	€ 282.197	43 %	€ 160.539	25 %

	Totaal inkomsten gebruikers	Totaal subsidie gemeente
Jaarrekening 2011	€ 185.373	€ 489.936 (vastgesteld bedrag)
Begroting 2013	€ 194.977	€ 460.350 (toegekend bedrag)

De totale kosten en totale opbrengsten:

	Totale kosten	Totale opbrengsten
Jaarrekening 2011	€ 641.605	€ 689.873
Begroting 2013	€ 651.020	€ 658.882

Grootste inkomsten- en uitgavenposten per vestiging (op basis van begroting 2013):

	Centraal	Norg	Peize	Roden
Inkomsten gebruikers		€ 33.935	€ 36.725	€ 116.591
Huisvestingskosten	€ 7.420	€ 29.385	€ 13.860	€ 28.260
Aankoop/huur media	€ 64.900	€ 18.000	€ 15.000	€ 37.000
Loonkosten personeel	€ 57.392	€ 42.670	€ 43.836	€ 119.773

De huisvestingskosten zijn niet goed vergelijkbaar omdat we te maken hebben met verschillende (hiervoor onder *huisvesting* geschetste) situaties. De huisvestingskosten voor Peize zijn in

werkelijkheid hoger, dit heeft te maken met kosten voor groot onderhoud die vanwege de bezuinigingen worden uitgesteld. Voor de personeelskosten per vestiging verwijzen wij naar de bijlage.

Personele inzet per vestiging en kosten per vestiging en centraal*

Norg:	Vestigingsleider	23 uur
	Adm. medew.	9 uur
Personeelskosten		€ 42.670
Peize:	Vestigingsleider	25 uur
	Adm. medew.	8 uur
Personeelskosten		€ 43.836
Roden:	Vestigingsleider	24 uur
	Bibl.technisch medew.	28 uur
	Adm.medew.	38,5 uur
	Opruimers	13 uur
Personeelskosten		€ 119.773
Centraal:	Collectionneur	4 uur
	Jeugdspecialist	7 uur
	Bibliotheekmanager	16 uur
Personeelskosten centraal inclusief Bibliobusmedewerkers		€ 59.999

- *Het aantal uren is per week en de personeelskosten op jaarbasis*

Inzicht in de financiële positie van de bibliotheek

De Stichting Openbare Bibliotheek Noordenveld vraagt jaarlijks subsidie aan bij de gemeente Noordenveld. Het aangevraagde bedrag is de afgelopen 9 jaar ieder jaar hoger geweest dan het toegekende bedrag. De oorzaak hiervan is tweeledig. De gemeente heeft de gevraagde compensatie van stijgende lonen en prijzen in deze jaren niet of niet volledig gehonoreerd. Voor de bibliotheek betekende dit vanaf 2003 een extra te realiseren bezuiniging van in totaal € 23.000. Daarnaast is er door de gemeente in 2005, 2011 en 2012 een bezuinigingtaakstelling van in totaal ruim € 77.000 opgelegd.

De volgende maatregelen zijn in reactie hierop genomen:

- Er is bezuinigd op personeel door mensen die met pensioen zijn gegaan niet te vervangen en door niet of beperkt te vervangen bij ziekte;
- er is fors bezuinigd op de collectie;
- er is bezuinigd op noodzakelijk onderhoud van het pand in Peize;
- de frequentie van het rijden van de bibliobus is gehalveerd.

De bezuinigingen hebben daarnaast een weerslag gehad op het eigen vermogen van de bibliotheek dat van een positief saldo in 2003 (€ 59.083) naar een negatief saldo in 2010 (€ 1.624) is gedaald. Door forse bezuinigingen in 2011 is het boekjaar 2011 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 39.856. Hierdoor is het eigen vermogen weer positief geworden.

Gemeentelijke uitgaven aan het bibliotheekwerk

In 2010 heeft de gemeente een subsidie van € 512.822 verstrekt aan de Stichting Openbare Bibliotheek Noordenveld. In 2011 werd er een bezuinigingstaakstelling van 5% opgelegd, waarmee de oorspronkelijke korting van 10% met een jaar werd uitgesteld. Met ingang van 2012 bedraagt de subsidie maximaal € 460.355. Loonstijgingen en stijging van overige kosten worden niet gecompenseerd.

De subsidie is niet de enige uitgave van de gemeente aan het bibliotheekwerk. De kosten voor huisvesting en onderhoud van de locatie in Roden komen volledig voor rekening van de gemeente. Het gaat om ongeveer € 60.000 per jaar. Hierbij moet opgemerkt worden dat het gaat om kosten aan een pand waarin meerdere partijen gehuisvest zijn.

2.5. Uitvoeringsovereenkomst

Afspraken over de taken van de bibliotheek zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst 2011 tussen gemeente en bibliotheek. Deze uitvoeringsovereenkomst is gericht op instandhouding van drie fysieke bibliotheekvestigingen, heeft geen aandacht voor digitale ontwikkelingen en vraagt de bibliotheek alle vijf de kernfuncties uit te voeren. Deze overeenkomst is verouderd. Na vaststelling van het beleidskader zullen er nieuwe subsidieafspraken worden gemaakt. Deze afspraken worden vertaald in de subsidiebeschikking en uitvoeringsovereenkomst.

3. Actuele ontwikkelingen

3.1. Demografische, maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen

Er zijn tal van ontwikkelingen die vragen om een kritische blik richting het bestaande beleid en voorzieningenniveau. Omdat de ontwikkelingen, vooral op digitaal gebied, enorm snel gaan is het lastig om te voorspellen hoe de toekomst eruit ziet. In deze paragraaf passeren de belangrijkste ontwikkelingen in het kort de revue.

Demografische ontwikkelingen

In Noordenveld is de komende jaren (van nu tot 2040) net als in heel Nederland sprake van krimp, het totaal aantal inwoners neemt af. We krijgen in onze gemeente daarnaast ook te maken met een forse daling van het aantal inwoners tot en met 19 jaar en een toename van het aantal 65 plussers (ontgroening en vergrijzing). Zie de bijlage voor meer informatie. De veranderende samenstelling van de bevolking zorgt voor een andere vraag naar (maatschappelijke) voorzieningen omdat bij iedere leeftijd een andere vraag hoort. Het zorgt er ook voor dat scholen gaan verdwijnen, er meer behoefte ontstaat aan zorgvoorzieningen en er een andere woningbehoefte ontstaat. Zie bijlage 4 voor meer informatie.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Op maatschappelijk en sociaal gebied verandert er veel. Er is aan de ene kant sprake van een toename van individualisering en een afname van de sociale samenhang. Aan de andere kant zoeken mensen in toenemende mate contact met elkaar via social media. De vrijetijdsbesteding verandert. Mensen hebben minder vrije tijd doordat de arbeidstijd (vooral van vrouwen) is toegenomen. Dit heeft tot gevolg dat mensen minder betrokken zijn bij een activiteit of vereniging en er een meer afwisselend patroon van vrijetijdsbesteding is ontstaan. Een ander gevolg is dat mensen minder bereid zijn om structureel vrijwilligerswerk te doen.

Wel zijn Nederlanders de afgelopen jaren mobieler geworden en bereid grotere afstanden af te leggen voor hun vrijetijdsbesteding. Moderne communicatiemiddelen zorgen er tegelijkertijd voor dat de fysieke locatie minder belangrijk is.

De kennissamenleving speelt een steeds belangrijker rol in een vitale economie. Scholing en opleiding bepalen in de huidige maatschappij mede of burgers wel of niet vooruit komen. Het mediagebruik van inwoners verandert in een snel tempo. De moderne mens leeft in een digitaal netwerk waarbinnen in principe de hele wereld bereikbaar is. Dit heeft invloed op de manier waarop mensen met informatie omgaan. Mediawijsheid² is een zeer belangrijke competentie geworden. Via het internet en de nieuwe media komen mensen snel een eenvoudig aan een grote hoeveelheid informatie waarvoor je vroeger naar de bibliotheek moest. Het commerciële aanbod is ruim en de toenemende populariteit van e-readers en tablets ondersteunt de opkomst van de digitale media waaronder e-books.

Beleidsmatige ontwikkelingen

De overheid doet een steeds groter beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de burger en bepleit actief burgerschap. Dit vereist van burgers dat zij over de benodigde competenties

---

² Mediawijsheid is het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld.

beschikken. Het beleid richt zich op ondersteuning van die mensen die dreigen niet mee te kunnen doen in deze complexe samenleving.

3.2. De landelijke digitale bibliotheek

De digitale bibliotheek komt eraan. De stichting Bibliotheek.nl bouwt in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) en de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB) een landelijke digitale bibliotheek. Alle bibliotheken zijn hierop aangesloten. De gebruiker van de digitale bibliotheek kan:

- doelgericht zoeken met behulp van de Nationale Bibliotheekcatalogus en alle materialen aanvragen en reserveren;
- een veelheid aan digitale diensten en producten krijgen;
- toegang tot een steeds groter wordende collectie van e-books, e-music en e-content krijgen;
- eenvoudig online lid worden, aanmelden, inloggen, betalen, beheren en vragen stellen;
- een aanbod krijgen dat op de persoon is toegesneden.

3.3. Rijksbeleid; actualisering wetgeving bibliotheek

In een kamerbrief met beleidsnota van 10 juni 2011 *'Meer dan kwaliteit: een nieuwe visie op cultuurbeleid'* schetst de voormalig staatssecretaris Halbe Zijlstra van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) zijn visie op het cultuurbeleid. Over het bibliotheekwerk zegt Zijlstra in de nota dat de bibliotheek ook in de toekomst voor veel mensen de meest laagdrempelige en vertrouwde toegangspoort tot informatie en cultuur blijft. Ook de faciliterende rol van de bibliotheek voor het onderwijs is van belang. Daarom blijft hij investeren in de innovatie van deze sector, vooral in de digitale innovatie. Het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) krijgt ook in de toekomst een belangrijke opdrachttaak op het gebied van digitale innovatie.

Op 8 december 2011 stuurde Zijlstra zijn brief aan de Tweede Kamer waarin hij zijn toekomstvisie op het bibliotheekwerk schetst en aangeeft welke aanpassingen in de wetgeving noodzakelijk zijn.

Op dit moment is wetgeving over de bibliotheek vastgelegd in de Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc), zie bijlage. De bepalingen in deze wet zijn toe aan actualisering omdat zij volledig gebaseerd zijn op een openbare bibliotheek in een fysieke vorm. In de nieuwe wet wordt de verantwoordelijkheid voor de digitale bibliotheek vastgelegd.

Hoofdpunten uit brief

- Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de publieke taak van de bibliotheek in het digitale domein en in het fysieke domein.
- Van de vijf kernfuncties die door de Vereniging Openbare Bibliotheken en de Vereniging Nederlandse Gemeenten in de richtlijn basisbibliotheken zijn vastgesteld vormen de eerste drie (kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, lezen en literatuur) de kern. De andere twee (kunst en cultuur en ontmoeting en debat) zijn facultatief. Wetgeving moet gericht zijn op de functies van de bibliotheek ongeacht de verschijningsvorm.
- Voor een efficiënte inzet van overheidsmiddelen is een duidelijke scheiding tussen het publieke en private domein nodig.
- Er komt één landelijke digitale publieke bibliotheek. De rijksoverheid is verantwoordelijk voor de bekostiging van de landelijke digitale infrastructuur. De bibliotheekbranche is

verantwoordelijk voor de content. Er zal bij de media-uitgaven op lokaal niveau een verschuiving van fysiek naar digitaal zichtbaar moeten zijn. De inkoop van digitale content komt als lokale taak te vervallen en wordt bekostigd vanuit een uitname uit het gemeentefonds. Het budget wordt op centraal niveau aan de bibliotheekbranche beschikbaar gesteld.

Rolverdeling tussen overheden

De gemeente blijft verantwoordelijk voor het lokale bibliotheekwerk. De rol van de provincie wordt beperkt. Er is geen ruimte meer voor eigen provinciaal beleid ten aanzien van de digitale bibliotheek. Wel kunnen de provinciale organisaties in de overgangssituatie een rol blijven spelen bij de implementatie van de digitale bibliotheek bij de lokale bibliotheekorganisaties. De provinciale organisaties beperken zich tot de dienstverlening in het fysieke verkeer, zoals het interbibliotheecair leenverkeer en HRM (Human-Resources-Management). In een basispakket wordt vastgelegd welke ondersteunende functies de provinciale serviceorganisaties in ieder geval moeten leveren. Het rijk blijft verantwoordelijk voor landelijke taken als algemene bestelverantwoordelijkheid en de daaruit voortvloeiende bestel- en opdrachttaken, opdrachtgeverschap en bekostiging van het sectorinstituut, verantwoordelijkheid voor het landelijke innovatieprogramma en de landelijke infrastructuur van de digitale bibliotheek. Hier wordt de verantwoordelijkheid voor de subsidiëring van de e-content aan toegevoegd.

De beoogde datum van inwerkingtreding van de nieuwe wet is 1-1-2015.

Visie vanuit Vereniging Nederlandse Gemeenten

De VNG heeft een zienswijze gegeven op deze brief. De VNG geeft aan zich te kunnen vinden in de heldere taakverdeling tussen de overheden die door de staatssecretaris wordt voorgesteld en die de Raad voor Cultuur eerder heeft aanbevolen. De centrale landelijke inkoop van e-content draagt in de ogen van de VNG bij aan de efficiency, kwaliteit en samenhang van de collectie en zal de bibliotheken en hun klanten grote voordelen bieden. De VNG is daarom al in een eerder stadium akkoord gegaan met een uitname uit het gemeentefonds in verband met de centralisatie van de digitale bibliotheek. De VNG vraagt extra aandacht voor de digitalisering van scholen voor het primair onderwijs en dringt aan op afspraken hierover met de onderwijskoepels. De VNG vraagt verder om wetgeving die het mogelijk maakt om per gemeente een lokale eigentijdse vormgeving van de fysieke bibliotheek te verwezenlijken. De digitale bibliotheek vormt in de ogen van de VNG een aanvulling op de fysieke bibliotheek. De VNG gaat er verder vanuit dat de provincies een bijdrage blijven leveren aan de ondersteuning van de fysieke bibliotheek.

3.4. Toekomstvisie Drents Netwerk Bibliotheken en Biblionet

In de strategische visie 2012-2015 van de Drentse bibliotheken onderkennen de bibliotheken de noodzaak te vernieuwen als gevolg van veranderde behoeften van klanten, teruglopende subsidies, krimpproblematiek op het platteland en veranderde inzichten over lenen en locatie. De missie: *De bibliotheken dragen bij aan de persoonlijke ontplooiing van hun klanten. Bibliotheken bieden toegang tot informatie. Ze voeden en inspireren hun klanten bij het lezen en leren. Klanten ervaren de (meer)waarde van de bibliotheek. Zo is en blijft de bibliotheek een van de meest gebruikte en geraadpleegde instellingen van Drenthe. Het Drents Netwerk Bibliotheken legt het accent op de ontwikkeling van de digitale bibliotheek, de inzet van marketing en communicatie en de functionele verbreding.* De Drentse bibliotheken kiezen ervoor de klant in het digitale domein beter

van dienst te zijn. Zij gaan zich meer toespitsen op de doelgroepen jeugd en onderwijs. Ook gaan zij de kwaliteit en de toegankelijkheid van de fysieke bibliotheek waarborgen.

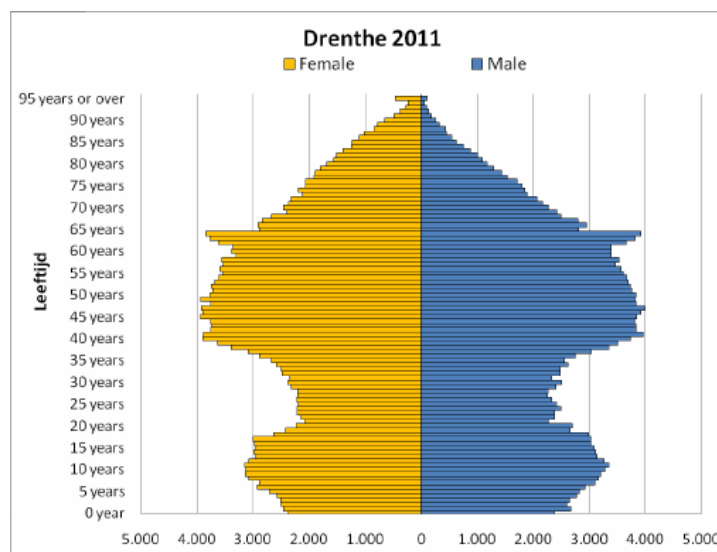
Onlangs zijn Biblionet en alle Drentse bibliotheken landelijk gecertificeerd (geldig van november 2012 tot november 2016).

Drenthebreed wordt gepraat over de toekomst van het bibliotheekwerk, de toekomstige rol van Biblionet en de gewenste organisatiestructuur.

4 Demografische ontwikkelingen³

Inleiding

Als het gaat over demografische ontwikkelingen spelen vergrijzing, ontgroening en bevolkingsdaling een belangrijke rol. De stijging van het aandeel van 65-plussers in de totale bevolking is geen nieuw verschijnsel. Als gevolg van de stijging van de levensverwachting neemt het aandeel van 65-plussers in Nederland al sinds 1924 toe. Deze toename versnelt nu sinds 2011 de naoorlogse geboortegolf de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt. De komende snelle vergrijzing wordt dus veroorzaakt door de naoorlogse geboortegolf (1946-1970), maar ook door het lage aantal kinderen na 1970. In Drenthe is dat niet anders.

Hoewel voor Nederland als geheel de bevolking nog toeneemt tot rond 2040 (en wel naar verwachting van 16,5 miljoen nu tot 17,5 miljoen inwoners in 2040) neemt het groeitempo duidelijk af. Hierna zal het totaal aantal inwoners in heel Nederland daadwerkelijk gaan dalen. Binnen Nederland verloopt de bevolkingsontwikkeling ruimtelijk zeer verschillend. De grote steden krijgen te maken met groei, maar het platteland krijgt te maken met een afname van de totale bevolking. Stad en regio kunnen elkaar in de toekomst op verschillende terreinen aanvullen en versterken (Krimp).

Het interbestuurlijk actieplan bevolkingsdaling⁴ dat in 2009 verscheen, is opgesteld om de ongewenste gevolgen van bevolkingsdaling aan te pakken. Kern van de aanpak is dat

³ Uit programmabegroting 2013 gemeente Noordenveld

⁴ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Kamerstukken KV2009063855a.

krimpgemeenten regionale actieplannen vaststellen en verstandig inspelen op bevolking- en huishoudensdaling. Het Rijk zet daarnaast in op bewustwording van het bevolkingsvraagstuk, ook in die gemeenten waar de bevolkingsdaling en/of huishoudensdaling nog niet (zo sterk) heeft ingezet. Ook de gemeente Noordenveld zal moeten anticiperen op de demografische ontwikkelingen en tijdig reageren op de veranderende omstandigheden.

Vergrijzing en ontgroening

In Noordenveld is sinds 2006 sprake van een geleidelijke en structurele bevolkingsdaling.⁵ Het aantal huishoudens groeit (nu) nog wel, maar ook dat aantal is voorzien te gaan dalen. Naar verwachting zal deze daling inzetten na 2020³. Het aantal ouderen (65+) in Noordenveld neemt toe, van 6.530 in 2010 naar 9.020 in 2030. Het aantal jongeren daarentegen neemt af. In 2010 waren er 3.540 inwoners tussen de 0 en 22 jaar. In 2030 zijn dat er volgens de prognose nog 2.910. Ook in percentage van de totale bevolking is het een toe- en afname. Het aantal 65-plussers neemt toe van 21,2% naar 31,4% (vergrijzing). Het aantal inwoners tussen 0 en 22 jaar neemt af van 11,5% naar 10,1% (ontgroening). De totale bevolking neemt af van 30.810 in 2010 naar 28.720 in 2030. Voor 2040 wordt verwacht dat de gemeente Noordenveld nog 26.810 inwoners heeft. Ook het aantal mensen dat zich vestigt in Noordenveld zal naar verwachting afnemen tot een negatief migratiesaldo in 2040 van -50.

Anticiperen

Alle genoemde veranderingen - minder inwoners, een andere bevolkingssamenstelling, minder en kleinere huishoudens - hebben gevolgen voor bijvoorbeeld de woningbouw, de kwaliteit van de leefomgeving, de (zorg)voorzieningen, de arbeidsmarkt, het onderwijs en het verenigingsleven. Bevolkingsdaling is een trend die niet kan worden voorkomen door bijvoorbeeld het bouwen van meer woningen en het aanleggen van bedrijventerreinen. Anticipatie op de gevolgen van krimp is van eminent belang. Dit vereist een omslag in het denken van groei naar stabilisatie en op termijn (wellicht) krimp. De rol van de gemeente zal daardoor vooral zijn:

- 1) De bevordering van de bewustwording om bewoners, maatschappelijke partners en bedrijfsleven te betrekken bij discussies over de gevolgen van krimp;
- 2) De gevolgen van krimp op de langere termijn en op regionaal niveau in beeld brengen en vertalen naar de financiële opgave die dat met zich mee brengt;
- 3) Samen met onderwijs- en zorginstellingen in beeld brengen welke voorzieningen (nog) nodig zijn als gevolg van de krimp voor de thema's onderwijs, zorg en welzijn.

De gevolgen voor de woningmarkt vertalen zich in afnemende bouwproductie en daarmee in de grondexploitaties van de gemeente. Deze komen minder snel tot ontwikkeling en afronding, hetgeen rentekosten en (eventueel) vervroegde afschrijvingen met zich meebrengt. Ook leidt dit er toe dat later opbrengsten uit de grondexploitaties worden behaald.

De krimp heeft een aantal voorzienbare gevolgen voor het onderwijs. Omdat er minder leerlingen zijn in een school, krijgt de school minder middelen, terwijl de vaste lasten gelijk blijven. Minder middelen betekent ook minder ruimte voor de uitvoering van gewenste onderwijsvernieuwingen. Minder leerlingen betekent verder kleinere groepen of samenvoeging van groepen. Op basis van de in juni vastgestelde leerlingenprognoses is een overzicht gemaakt van de huidige en de te verwachten leegstand in scholen. De leegstand loopt op van 2.267m² in 2012 naar 5.247 m² in 2027. Scholen zullen gaan fuseren, waardoor schoolgebouwen leeg komen te staan. De gemeente is eigenaar van de gebouwen. Zo lang deze gebouwen geen herbestemming hebben, brengt dit extra kosten voor de gemeente met zich mee.

---

⁵Gebaseerd op cijfers van de Provincie Drenthe. Bevolkingsprognose XVIII, maart 2012, Provinciale Staten van Drenthe.

De krimp en veranderde samenstelling van de bevolking heeft ook gevolgen voor andere voorzieningen als dorpshuizen, sportvelden en zwembaden. De vraag is of de accommodaties exploitabel te houden zijn en zo niet, welke keuzes gemaakt moeten worden. Niet alle kernen hebben een winkel en dit levert voor ouderen die buiten de dorpskernen wonen steeds meer problemen op. De behoefte aan thuiszorg voor ouderen zal toenemen.

Toekomst

Krimp raakt vele beleidsterreinen en vraagt om een integrale benadering en om een gedachteverandering bij de overheid. De bevolkingsgroei van de afgelopen decennia heeft ertoe geleid dat groei een vanzelfsprekendheid was in ons denken en handelen. Dit “groedenken” en de bijbehorende vanzelfsprekendheden zitten ingebakken in allerlei (beleids)uitgangspunten. Er zijn om succesvol te kunnen anticiperen op krimp nieuwe uitgangspunten nodig.

Het proces van bewustwording is al enige tijd in gang gezet. De Raad is geïnformeerd over de situatie in Noordenveld en de gevolgen die krimp heeft voor onze gemeente. De gemeente heeft een leefbaarheidonderzoek uit laten voeren, de Barometer Leefbaarheid, om zicht te krijgen op hoe prettig het wonen is in Noordenveld en welke factoren daarbij een rol spelen. Maar nog niet iedereen is zich bewust van de veranderingen, laat staan dat er overeenstemming is over de lange termijn focus en de gewenste aanpak van de problematiek. Dat is een opgave voor de komende tijd.

5 Verslag lokale strategiesessie 8-12-2011

Deelnemerslijst

Bibliotheek Noordenveld: Marleen Buurman (directeur), Emmy van Es (bestuurslid), Nely Kuperus (bestuurslid), Sjoerd Pakker (bestuurslid)

Boekhandel Nijman: Daan Nijman

Gemeente Noordenveld: Oeds Keizer (wethouder), Greta Hoving, Leonie van Roekel, Sikko Aukema (afdeling ruimte en samenleving)

Kidscasa: Astrid Veldhuizen (directeur)

Openbaar Primair Onderwijs Noordenveld: Johan Boelman (bovenschoolse directeur)

Penta Primair: Eelke Bouma (staf)

Stichting WIN: Anne van Veen (directeur)

Woonborg: Jan van Goor en Erwin Schiphorst (projectontwikkeling)

STAMM CMO: Fer Schipper en Ton Vermeulen (senior adviseurs)

Welkom door Ton Vermeulen.

Doel van de middag is het met elkaar delen van ieders beelden over de toekomst van de bibliotheek. Geheel vrij. Zonder consequenties maar wel met perspectieven voor een sterke toekomst voor de bibliotheek, alsof bij wijze van spreken de bibliotheek van voren af aan weer opgebouwd zou moeten worden.

Marleen Buurman opent met een presentatie met een schets voor de toekomst. Hand-outs worden uitgereikt. In de discussie n.a.v. de presentatie komt naar voren dat veel aanwezigen scherpere keuzen willen maken. Zelfs de mogelijkheid om het totaalconcept van een fysieke bibliotheek achter zich te laten.

Een aantal steekwoorden uit de presentatie van Marleen zijn op flap gezet en ieder is uitgenodigd om op een **groen** (instemming) of **rood** (kritische) stickerblaadje de eigen mening te geven.

De inbreng staat hier onder:

Stilstand

Rood

- Dodelijk
- Komt geen oplossing
- Gepasseerd
- Impasse; korte tijd om over na te denken; gezien de krimp: te korte tijd?
- Is geen keuze

Groen

- Hanteer het ouderwetse model voor je ouderwetse groepen: de sterfhuisconstructie

Loslaten

Groen

- Doen
- Noodzakelijk, wel goed uitleggen
- Yep
- Denk nieuw; oud concept loslaten
- Lef is leven; prachtig. Krachten bundelen= meerwaarde omschrijven

- Neem voorbeeld aan de markt. iTunes als muziekleverancier is CD/DVD. Digitaal + leesboeken op www.us. Boeken in bibliotheek.
- Loslaten hoort bij het leven

Krachten bundelen

Rood/groen

- Wellicht; niet leunen

Groen

- Versterkend
- Win-win-win
- Uitgangspunt is de kracht
- Differentiatie + identiteit + financiën
- Eens
- Krachten bundelen opdat wat je 'overhoudt' niet om te overleven
- Samenhang en samenwerken actief opzoeken
- Alleen als je elkaar nodig hebt en kunt versterken; niet geforceerd
- Moet leiden tot win-win, niet ten koste van
- Vanuit je sterke punten willen delen
- Bundel krachten om niveau te kunnen handhaven met minder geld voor de lange termijn. Formuleer geen al te ambitieuze doelstellingen.

Noordenveld algemeen

Rood

- Gemeentegrenzen loslaten
- Één voorzieningen in dit gebied
- Huisvesting niet van toepassing; digitaal uitlenen
- Loslaten
- Fysieke collectie gaat er uit. Overschatting ontmoetingsfunctie?
- Dubbele agenda brengt altijd verliezers

Groen

- Goed omdat de doelgroep meer is dan kinderen. Denk aan de krimpdiscussie.

Noordenveld deelthema's

Roden Topbibliotheek

Rood

- Te duur; te ouderwets; als hij er staat is het reeds verouderd;

Groen

- Bibliotheek Roden naar centrum
- Peize / Norg nevenvestigingen

Rood

- Denk groot. Voor heel Noordenveld

Groen

- Vraag centraal
- Doelgroep; ouderen / jongeren

Rood

- Niet(s) doen waar geen behoefte aan is

Groen

- Verbinden
- Bundel bevorderen; lezen rond scholen

- Doelgroep betrekken bij proces
- Zoek kinderen in scholen zelf op; breng het naar ze toe
- Essentieel
- Investeren in jongeren
- Ontmoeten bestaat al; is geen taak

De Beste Bibliotheek

Rood

- Nut?
- Achterhaald concept
- Steeds weer
- Wel maatschappelijk ondernemen

Groen

- Staat in de Eemshaven (google zoekmachine)
- Zou graag meer ondernemerschap willen zien. Meer dan biebs; cultureel maatschappelijk ondernemen
- Kwaliteit voor burgers
- De beste bibliotheek bestaat niet. Het is altijd afhankelijk van de doelgroep. Marketing is van belang, met een voor je doelgroep best aansluitend systeem.
- Opzoeken
- Zijn wij!

In de toelichting komt als rode draad naar voren dat het denken in stenen echt al voorbij is. Er worden suggesties gedaan om vooral het digitale pad te kiezen voor grotere groepen en voor de specifieke groepen ook specifiek aanbod te maken en daarmee de boer op te gaan. Denk aan collecties voor verzorgingstehuizen, aanbod voor scholen. Er mag ook wat voor gevraagd worden; de dienstverlening hoeft niet om niet. Als er maatschappelijke functies zijn, horen die tot het domein van de gemeente. Wat vindt de gemeente haar taak? Daarnaast zijn commerciële onderdelen uit te werken. De gemeente wordt dan één van de partners in plaats van de exclusieve opdrachtgever.

Na de pauze

Na de pauze staat in eerste instantie centraal wat ieder van de aanwezigen kan bijdragen vanuit eigen perspectief. Die gedachte vinden de aanwezigen nog te vroeg. Men gaat liever door met het uitwerken van een visie, cq het uitdiepen van genoemde thema's.

Aldus

De nevenvestigingen in Norg en Peize; niet iedereen is overtuigd van de noodzaak nevenvestigingen in de benen te houden. Ze zullen langzamerhand leegbloeden. Beter is om eenvoudige oplossingen te zoeken op plekken waar mensen al komen of in leegkomende schoollokalen. Tip: zorg daarmee voor afhaalplek van digitaal bestelde boeken of een vrijwilligerssteunpunt. De vraag is of de doelgroep voor de fysieke bibliotheek niet aan het uitsterven is. Is de tijd rijp om de stap naar een digitale bibliotheek te maken? Over een centrale topbibliotheek in Roden zijn de meningen verdeeld. Van niet aan beginnen tot alleen met meerdere partijen en meerdere (culturele) functies, ook vanwege de exploitatiekosten. Belangrijk is de vervoersmogelijkheid vanuit de regio. Daar zal de gemeente in samenhang met buurtinitiatieven, een oplossing voor dienen te geven. Omdat het op dit moment voor bewoners niet vanzelfsprekend is.

De specifieke doelgroep jongeren leeft bij iedereen. Leesbevordering staat nummer één
Denk aan een 'ride in, ride out' wisselcollectie op scholen.

Vervolg

Alle aanwezigen geven aan een bijdrage te willen leveren aan een vervolg, bijvoorbeeld als de bibliotheek de uitkomsten van deze strategiesessie omzet in een conceptplan.

6 Verslag visiebijeenkomst Noordenveld 18-9-2012

Aanwezig: Lammie van der Tuuk (bibliotheekmanager), Oeds Keizer (wethouder), Leonie van Roekel (beleidsambtenaar gemeente Noordenveld), bestuur Noordenveld, medewerkers Roden, Norg en Peize, Ansella Oldenkamp (notulist)

Inleiding

Lammie opent de bijeenkomst en heet iedereen welkom.

De heer Oeds Keizer, wethouder van de gemeente Noordenveld komt later. Lammie geeft aan dat het een spannende tijd wordt met veel onduidelijkheden voor de bibliotheken in Noordenveld. Door de bezuinigingen is het onduidelijk hoe de bibliotheken in Noordenveld er over vijf jaar uitzien. Er zal deze avond gesproken worden over een andere inzet en vorm. De belangrijkste kernwoorden zijn de kwaliteit en klant. Er moet kwaliteit geboden worden waar iedereen voor staat.

De aanwezigen worden deze avond in drie groepen verdeeld. Er zijn drie stellingen opgesteld waarop in 20 minuten gereageerd moet worden. Er mag niet primair op de stelling gereageerd worden. Bij het wisselen van groepen moet er op het geschrevene van de voorgangers gereageerd worden. Het gaat niet om de details, gevraagd wordt om op hoofdlijnen te denken.

Er vindt eerst een voorstelronde plaats.

De input van deze avond wordt in kaart gebracht door Leonie van Roekel, beleidsambtenaar van de gemeente Noordenveld. Zij schrijft het plan, de visie van het bibliotheekwerk in Noordenveld. Het is belangrijk dat dit plan gedragen wordt door de politiek en medewerkers.

Stelling 1

De bibliotheken in Noordenveld zijn 24/7 bereikbaar voor de inwoners van Noordenveld

- Eens, maar digitaal
- Kan beter, meer promoten
- Workshops organiseren
- Jeugd, maatschappelijke stage/bij betrekken
- Fysiek: 24/7 boeken kwijt kunnen -> boekenbus
- Onbemande bibliotheek – kwaliteit?
- Zoeken combinaties met andere partijen
In bijvoorbeeld schoolgebouw of dorps huis
- Doelgroepenbibliotheek
- Digitaal kan beter
- Fysiek: niet overal even veel
- Dienstverlening, bijvoorbeeld 1 plek in de gemeente
- Ochtend niet open – kapitaalvernietiging
- Zwembadmodel in bijvoorbeeld Peize, laat de klant meer doen
Uitlenen/collectioneren. Zelfredzaamheid.
- Selfservice, meer open en meer privacy
- De kwaliteit hoeft niet terug te lopen, als er bekend is dat op bepaalde uren professioneel personeel aanwezig is.
- Boek aan huis in samenwerking met andere organisaties? Moet hiervoor betaald worden?

De bibliotheek hoeft niet fysiek 24/7 open te zijn. Is wel 24/7 bereikbaar via internet (digitale boekenkast). Digitaal bereikbaar. Klanten vragen op welke manieren ze aan boeken komen:

- Bezorgen
- Ophalen in bemande bibliotheek (advies)
- Onbemande plekken (geen advies)

Klanten kunnen niet altijd terecht om hun boeken te halen/brengen. Bedenken om dit op een andere manier te regelen. ezorgdienst opzetten. Dit kan voor bepaalde klanten een oplossing zijn. Contacten dienstverlening verbeteren.

Het doel van de fysieke bibliotheek is niet alleen als winkel te fungeren maar heeft ook een adviserende en betrouwbare rol.

Er wordt in de bibliotheek Roden veel gebruik gemaakt van de mogelijkheid de krant te lezen. Dit komt door de laagdrempeligheid en doordat de bibliotheek een openbaar gebouw is. In Peize wordt hier geen gebruik van gemaakt. Verder krijgt de bibliotheek veel klanten door het internet. Wellicht kan hier in de toekomst geld voor gevraagd worden? Ook kunnen koffie faciliteiten beter onderzocht/uitgebreid worden. Meer faciliteiten bieden in de bibliotheek.

De bibliotheek is in de ochtenduren voor publiek gesloten. Selfservice zou een oplossing kunnen zijn. Zo kan de bibliotheek ruimere openingstijden bieden.

Verder moet de boekenbus doorgevoerd worden. Dit is een wens van heel veel klanten. Door invoeren van een boekenbus bied je de klanten meer mogelijkheden. Door inzet van de selfservice zijn de bibliotheken 5 dagen per week bereikbaar.

Stelling 2

De jeugd (de internetgeneratie) en het onderwijs anno 2012 vragen een andere aanpak van de bibliotheek op het gebied van lees- en taalvaardigheid

- Ja, we moeten onze positie als betrouwbare informatiespecialist inzetten op digitaal niveau -> Mediawijsheid.
- Ook inzetten op structurele contacten met scholen. Dit vergt een actieve houding van de bibliotheken.
- Bibliotheek op school -> niet alleen een collectie, maar ook deskundigheid personeel.
- WIFI
- Nu: inventariseren behoeften scholen in plaats van aannames
- Niet alleen structureel contact, maar gebruik maken van bijvoorbeeld Educatwise onderwijs.
- Op school iemand neerzetten die de leerlingen onderrichten in digitale zoekvaardigheden.
- In hoeverre is het dan nog nodig dat jeugd in de fysieke bibliotheek komt.
Op school kun je ook een bibliotheeksfeer maken.
- Educatwise is erg aantrekkelijk voor kinderen.
- Peuters?
- Combineren van scholen/bejaardenhuizen
- Bibliotheek en school kunnen elkaar versterken op leesbevorderingsgebied/ taalbevordering.
- Mediawijsheid ondersteuning voor leerlingen/ouders
- Van aanbodgericht naar vraaggericht
Scholen moeten ook leren hun vraag te formuleren.
- Aantrekkelijker voor jongeren inrichten/chill-plekken
- Gratis WIFI

De bibliotheek is goed in promoten van leesbevordering. De bibliotheek heeft kennis van zaken en kan goede boeken aanleveren. Er moet meer digitaal voor kinderen t/m 4 jaar gedaan worden. Dit kan met Boekstart gedaan worden. Het blijkt dat kinderen minder naar de bibliotheek gaan dan vroeger (meer afhaken). De bibliotheek levert Leesvirus voor groep 6. Deze communicatie gaat via het internet over boeken. De schoolkinderen kunnen digitaal hun mening geven over de boeken. De samenwerking met scholen is belangrijk.

Andere dienst erbij. Moeder vraagt boek digitaal aan en brengt kind naar de peuterspeelzaal. Kan misschien daar het boek weghalen.

Afhaalplek kiezen voor gebruikers.

Jeugdbibliotheek naar de scholen.

Stelling 3

Door de toenemende digitalisering kunnen de fysieke bibliotheekvestigingen sluiten

- We moeten fysiek aanwezig blijven in de drie kernen met bibliotheekwerk
  - Servicepunten (geen vestiging)
  - Doelgroepen blijven bedienen (jeugd, ouderen)
  - Balie in school of bejaardentehuis
  - Digitalisering neemt toe
  - E-books (actuele) zijn voorlopig nog niet beschikbaar in de bibliotheek
  - Bibliotheekwerk moet overeind blijven
  - Doelgroepenbibliotheken in school/ontmoetingsplekken
  - Een snelle hap (niet een optie) of een diner (verdieping/sfeer)
  - Niet persé in huidige vorm, wel voorzieningen
  - Samengaan met andere gebruikers, commerciële partners
  - Kan kleiner in de (nabije) toekomst -> digitalisering
- Opties:
- deze locatie delen met partner
  - kleiner pand op nieuwe locatie
  - samen met gezondheidscentrum/kinderopvang
  - Partners in recreatiesector < -- > speerpunt
  - Digitalisering vereist een nieuw bedieningsconcept.

Goed bijhouden wat de klant wil!

Op 1 fysieke plek de vestiging behouden. Op twee andere locaties het bibliotheekwerk neerzetten maar dan anders. Over 5 jaar zullen er in de fysieke vestigingen minder boeken in de collectie staan. De bibliotheek moet zijn rol blijven vervullen. De bibliotheek moet fysiek aanwezig blijven, eerst met papieren materialen. Er zal meer gedigitaliseerd worden. Er zal altijd een gedeelte van de collectie in druk blijven. Het is goed voor de concurrentiepositie.

In een dorp zoals Peize met twee scholen zal de bibliotheek fysiek aanwezig moeten blijven. Voorstander van één vestiging als vestiging open houden. Het gaat niet om de stenen maar om het fysieke punt met boeken. Wellicht kunnen boeken ingeleverd/geleend worden bij scholen (servicepunt).Bibliotheekwerk moet af van het woord vestiging. Het is belangrijk om de doelgroepen te blijven bedienen. Grote rol ouderen meenemen in digitalisering. Bibliotheek Norg is het voorbeeld voor samenwerking met andere partners.

Digitaal komt er aan maar is er nog niet. Op dit moment kunnen de e-books nog niet uitgeleend worden.

Klanten kunnen voor weinig geld veel boeken lezen.

Het is van belang dat de fysieke vestigingen geen klanten kwijtraken door het niet leveren van e-books.

In de kernen goed bibliotheekwerk uitzetten.

Men zit niet vast aan de fysieke vestiging.

Zwembadmodel – selfservice, meer privacy in leengedrag.

Selfservice is een belangrijke service in Noordenveld.

Reactie van dhr. Keizer naar aanleiding van deze avond

Hij vindt het fijn dat alle deskundigen deze avond aanwezig zijn. Ervaart een grote betrokkenheid van de bibliotheek. Iedereen is ervan doordrongen dat er veranderingen aankomen. Een voorbeeld is de selfservice. Op korte termijn zijn vernieuwingen nodig, ook voor de klant. De functie van de bibliotheek moet voorop gesteld worden. Het aanbieden van boeken en informatie zijn belangrijk (lezen, leren en informeren). Wellicht kan er 1 bibliotheek meer 'opgepimpt' worden. De functie moet behouden blijven, wellicht bij een school/bejaardentehuis of wellicht een commerciële partner. Geeft aan dat er in drie kernen het bibliotheekwerk aangeboden moet worden en zit niet vast aan een vestiging. Dit moet ook duidelijk worden voor de Raad. Er zal over de bedieningsconcepten nagedacht moeten worden. Meer kwaliteit, openingstijden op ruimere basis creëren door de inzet van selfservice.

Reactie van mevrouw van Roekel naar aanleiding van deze avond

Heeft hier inhoudelijk niet veel aan toe te voegen. Vond het een positieve avond. Belangrijk is dat het plan/visie door iedereen gedragen wordt. Er zijn overeenstemming over bepaalde punten. Deze moeten nog concreter gemaakt worden:

- Samenwerking
- Scholen
- Geen drie vestigingen behouden, bibliotheek op maat
- Mensen van de vloer – wel zichtbaar maar op een andere manier

Lammie bedankt iedereen voor zijn inbreng. De voorzitter geeft aan dat het een constructieve avond was en bedankt een ieder. Er komt nog een vervolg op deze avond.

De avond wordt afgesloten met een hapje (geregeld door Marchien van der Werff) en een drankje.

Hoofdstuk IVA. Bibliotheekwerk

Artikel 11a

Voor het uitlenen van gedrukte werken in openbare bibliotheken aan personen beneden de leeftijd van achttien jaren wordt slechts een contributie of andere geldelijke bijdrage geheven, indien het college van gedeputeerde staten, het college van burgemeester en wethouders of het bestuurscollege dat de openbare bibliotheek bekostigt of in stand houdt daartoe heeft besloten. De contributie of andere geldelijke bijdrage bedraagt ten hoogste de helft van de contributie of andere geldelijke bijdrage die wordt geheven van personen die achttien jaren of ouder zijn.

Artikel 11b

1. Onze Minister, de provinciale besturen en de gemeentebesturen bevorderen dat een door hen bekostigde of in stand gehouden voorziening van bibliotheekwerk deelneemt aan het leenverkeer met andere voorzieningen van bibliotheekwerk en dat netwerken worden gevormd overeenkomstig het bepaalde in dit artikel.
2. Het deelnemen aan het leenverkeer houdt in:
  - a. het op verzoek aan een andere voorziening van bibliotheekwerk ter beschikking stellen van bibliotheekmaterialen ten behoeve van gebruikers van die voorziening;
  - b. het op verzoek van een gebruiker doen van een verzoek als bedoeld onder *a* aan de daarvoor in aanmerking komende voorzieningen van bibliotheekwerk;
  - c. het maken van afspraken met betrekking tot de uitvoering van het bepaalde onder *a* en *b*.
3. Een lokaal netwerk bestaat uit de door de gemeente bekostigde of in stand gehouden openbare bibliotheken; een provinciaal netwerk bestaat uit een provinciale bibliotheekcentrale en de lokale netwerken in het gebied waarin deze werkzaam is; het landelijke netwerk bestaat uit de landelijke voorzieningen van bibliotheekwerk en de provinciale netwerken.
4. Het vormen van een netwerk houdt in ieder geval in het maken, schriftelijk vastleggen en het, voor zover de bekostigende overheden daartoe middelen ter beschikking stellen, medewerken aan de uitvoering van afspraken over:
  - a. het verzamelen, opslaan, ontsluiten, toegankelijk maken en beschikbaar stellen van informatie;
  - b. het vervaardigen van een centrale catalogus van bibliotheekmaterialen die in de bij het netwerk aangesloten bibliotheken ter uitlening of inzage beschikbaar zijn;
  - c. het aanschaffen van bibliotheekmaterialen ten behoeve van bij het netwerk aangesloten bibliotheken;
  - d. het bibliotheekwerk voor specifieke categorieën;
  - e. het automatiseren van de administratie van het uitlenen van bibliotheekmaterialen en van de centrale catalogus;
  - f. het beschikbaar stellen van informatie op het gebied van het openbare bestuur.
5. Het vormen van een lokaal of provinciaal netwerk houdt bovendien in ieder geval in het maken, schriftelijk vastleggen en medewerken aan de uitvoering van afspraken over:
  - a. het schoolmediatheekwerk;

- b. de samenwerking met culturele en educatieve instellingen; alsmede indien het een provinciaal netwerk betreft, over:
- c. het zo goed mogelijk laten aansluiten van het aanbod van de bij het netwerk aangesloten bibliotheken op de behoeften van gebruikers die deelnemen aan het hoger beroepsonderwijs of de volwasseneneducatie en op in aanmerking komende aspecten van het regionale cultuur- en welzijnsbeleid;
- d. de diensten die de provinciale bibliotheekcentrale zal verrichten voor openbare bibliotheken die door gemeenten worden bekostigd of in stand gehouden.